

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова
Факультет підготовки іноземних громадян
Кафедра філології

Л. С. БІРЕЦЬКА

АНГЛІЙСЬКА МОВА
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять
здобувачів 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 225 «Медична психологія»
(2 півріччя)

Вінниця

2026

УДК 61:159.9(072)

Б 64

Рекомендовано Методичною радою факультету підготовки іноземних громадян Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова (протокол № 4 від 12 березня 2026 р.)

Рецензенти:

1. Камінська М. О. – доцент кафедри іноземної філології та перекладу Вінницького торговельно-економічного інституту.

2. Макодай І. І. - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології Вінницького національного медичного університету ім.М.І.Пирогова

Бірецька Л. С.

Б 64

Англійська мова за професійним спрямуванням : методичні рекомендації для підготовки до практичних занять здобувачів 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 225 «Медична психологія» (2 півріччя) / Л. С. Бірецька. – Вінниця. 2026. – 30 с.

Методичні рекомендації для практичних занять здобувачів 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 225 Медична психологія є невід'ємною частиною навчального процесу, оскільки вони надають викладачам теоретичні знання і практичні інструменти для: розробки навчальних планів; підготовки до практичних занять, вони забезпечують реалізацію систематичного підходу до навчання.

Методичні рекомендації визначають не лише зміст навчання, а й конкретний розподіл часу та обсяг матеріалу, що дає змогу викладачу: чітко планувати освітній процес;забезпечити виконання усіх вимог навчальних стандартів. В методичних рекомендаціях представлено такі теми як: психосоматика, психотерапія, темперамент, спадковість та генетика., свідомість.

УДК 61:159.9(072)

© Л. С. Бірецька, 2026

ВСТУП

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів-медиків іншомовної професійно орієнтованої комунікативної компетентності; формування базових лексико-граматичних знань і вмінь для ефективного виконання субтесту з англійської мови професійного спрямування ліцензійного іспиту «Крок 1».

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Англійська мова (за професійним спрямуванням)» є формування умінь інтерпретувати зміст загальнонаукової літератури англійською мовою, спілкуватися англійською мовою в усній та письмовій формах, використовувати базові знання англійської мови під час з виконання субтесту з англійської мови професійного спрямування ліцензійного іспиту «Крок 1»; розвиток іншомовних комунікативних навичок загальноосвітнього, фахового та культурологічного характеру.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

Згідно ОПП «Медична психологія» дисципліна забезпечує набуття студентами наступних компетентностей:

- *Інтегральні (ІК):* – Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми медичної психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог

- *Загальні компетентності (ЗК):*

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

- *Спеціальні (Фахові, предметні) компетентності (ФК):*

- *ФК 1.* Здатність до збирання та критично опрацювання, аналізу та узагальнення медичної та психологічної інформації з різних джерел.

У результаті опанування дисципліни студент повинен:

Знати:

- граматичний матеріал дисципліни: артикль, іменник; множина іменників латинського і грецького походження; прикметник, аналітичні і синтетичні способи утворення ступенів порівняння прикметників та прислівників, займенник, числівник, дієслово, допоміжні дієслова, модальні дієслова та їх еквіваленти, група неозначених часів, група тривалих часів, група перфектних часів, група доконано-тривалих часів, активний і пасивний стани, дійсний і наказовий способи дієслова, сполучник, узгодження часів;

- фундаментальний іншомовний лексичний матеріал, пов'язаний зі сферою професійної діяльності;
- лексику на загальні теми;
- основні терміни, що відносяться до тем змістових модулів;
- правила словотвору;
- терміни та терміноелементи греко-латинського походження;
- стратегії читання фахового тексту;
- способи та засоби реферування та анотування необхідного матеріалу з іншомовного фахового тексту;
- словники та ресурси для перекладу;
- способи перекладу з іноземної мови на рідну та навпаки;
- принципи, за якими висловлювання організуються й укладаються;
- стилі спілкування;
- форми ввічливості;
- принципи та стратегії професійної комунікації.

Вміти:

- реалізувати засвоєний лексико-граматичний матеріал у формі усних та письмових повідомлень;
- вести дискурс на ситуативно зумовлену тематику;
- утворювати синтаксичні конструкції, використовуючи релевантні граматичні категорії та моделі;
- застосовувати загальну і наукову лексику при виконанні когнітивних завдань;
- використовувати знання, отримані на заняттях із фундаментальних медичних дисциплін і латинської мови в процесі вивчення іншомовних термінів;
- використовувати знання іноземної мови за ситуативно зумовлених обставин: скарги пацієнта, анамнез хвороби, анамнез життя;
- демонструвати професійні знання у навчальних ситуаціях;
- особливостями тексту;
- розпізнавати та аналізувати граматичні явища та моделі, включати їх в активне спілкування;
- поєднувати знання фундаментальних медичних дисциплін та загальні знання під час дискусій іноземною мовою на професійну тематику;
- володіти засобами перевірки достовірності та коректності даних на професійну тематику;
- володіти засобами пошуку інформації, демонструвати навички обробки та аналізу отриманої інформації;

- створювати усну та письмову презентацію іноземною мовою за спеціальністю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
з дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням»
для студентів 2 курсу медичного факультету № 2
(спеціальності 225 «Медична психологія»)
на 2025-2026 навч. рік
2 семестр

№ п/п	Т е м а заняття
1.	Психосоматика.
2.	Психосоматика.
3.	Психотерапія.
4.	Темперамент.
5.	Темперамент.
6.	Спадковість та генетика.
7.	Спадковість та генетика.
8.	Свідомість.
9.	Диференційний залік.

Модуль 2.

Практичне заняття № 1

I. Тема: Психосоматика.

II. Актуальність теми. Тема має важливе навчальне та професійне значення для майбутніх лікарів-психологів, оскільки закладає основи знань про базові лексичні та граматичні аспекти іноземної мови, а також з медичної термінології з перспективою їх подальшого використання у професійній діяльності; формує вміння застосовувати отримані знання у професійній підготовці та подальшій професійній діяльності; готує студентів до складання іспиту з англійської мови професійного спрямування відповідно до Порядку здійснення єдиного державного кваліфікаційного іспиту для здобувачів ступеня вищої освіти магістр.

III. Цілі навчання:

- інтерпретувати зміст загальнонаукової літератури іноземною мовою
- демонструвати вміння спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формах

- розвивати комунікативні навички культурологічного характеру
- розвивати лінгвістичні та морально-етичні аспекти консультування пацієнтів іноземною мовою

Студент повинен знати:

- базові лексико-семантичні структури іноземної мови;
- правила словотвору;
- терміни та терміноелементи греко-латинського походження;
- базову медичну термінологію, що стосується теми «Психосоматика»;
- практичні граматичні аспекти іноземної мови по темі «Психосоматика».

Студент повинен вміти:

- диференціювати і аналізувати терміни і терміноелементи греко-латинського походження;
- реалізувати засвоєний лексико-граматичний матеріал у формі усних та письмових повідомлень;
- застосовувати загальну і наукову лексику при виконанні когнітивних завдань;
- розпізнавати та аналізувати лексичні структури та їх взаємозв'язок з семантичними особливостями тексту;
- демонструвати знання термінології фундаментальних медичних дисциплін на заняттях з іноземної мови;
- проявляти емпатію під час медичної консультації
- відтворювати в усній та письмовій формах термінологію, що стосується теми «Психосоматика»;
- здійснювати двосторонній усний та/або письмовий переклад фахових текстів за темою «Психосоматика»;
- демонструвати навички аналітичного і пошукового читання;
- використовувати рекомендовані словники та інформаційні ресурси під час самостійного виконання перекладу фахових текстів;

Теоретичний матеріал.

Тема: «Психосоматика».

IV. Роботи, які виконуються на практичному занятті.

№ з/п	Питання	Джерело інформації
1.	Перевірка вихідного рівня знань.	Професійна англійська мова для медичних психологів: Підручник для студентів другого курсу медичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «Медична психологія» / Н. М. Соловйова, Н. І. Войткович, О. М. Рак та ін. - Чернівці, 2014. - 304 с. Впр.2, 3, с.173-174

2.	Опрацювання нового лексичного матеріалу.	Підручник, впр.1-4, с.146-148
3.	Читання та переклад тексту «Mind-Body Interactions»	Текст А, с.148-149
4.	Виконання вправ з метою набуття необхідних компетентностей.	Впр.1-5, с.150-152

V. Завдання для самопідготовки.

1. Вивчити лексичний матеріал по темі «Психосоматика» (Впр.1-3, с.146-147).
2. Виконати впр.6, 7, 8, с.152-153

Практичне заняття № 2

I. Тема: Психосоматика.

II. Актуальність теми. Тема має важливе навчальне та професійне значення для майбутніх лікарів, оскільки закладає основи знань про базові лексичні та граматичні аспекти іноземної мови, а також з медичної термінології з перспективою їх подальшого використання у професійній діяльності; формує вміння застосовувати отримані знання у професійній підготовці та подальшій професійній діяльності; готує студентів до складання іспиту з англійської мови професійного спрямування відповідно до Порядку здійснення єдиного державного кваліфікаційного іспиту для здобувачів ступеня вищої освіти магістр.

III. Цілі навчання:

- інтерпретувати зміст загальнонаукової літератури іноземною мовою
- демонструвати вміння спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формах
- розвивати комунікативні навички культурологічного характеру
- розвивати лінгвістичні та морально-етичні аспекти консультування пацієнтів іноземною мовою

Студент повинен знати:

- базові лексико-семантичні структури іноземної мови;
- правила словотвору;
- терміни та терміноелементи греко-латинського походження;
- базову медичну термінологію, що стосується теми «Психосоматика»;
- практичні граматичні аспекти іноземної мови по темі «Психосоматика».

Студент повинен вміти:

- диференціювати і аналізувати терміни і терміноелементи греко-латинського походження;

- реалізувати засвоєний лексико-граматичний матеріал у формі усних та письмових повідомлень;
- застосовувати загальну і наукову лексику при виконанні когнітивних завдань;
- розпізнавати та аналізувати лексичні структури та їх взаємозв'язок з семантичними особливостями тексту;
- демонструвати знання термінології фундаментальних медичних дисциплін на заняттях з іноземної мови;
- проявляти емпатію під час медичної консультації
- відтворювати в усній та письмовій формах термінологію, що стосується теми «Психосоматика»;
- здійснювати двосторонній усний та/або письмовий переклад фахових текстів за темою «Психосоматика»;
- демонструвати навички аналітичного і пошукового читання;
- використовувати рекомендовані словники та інформаційні ресурси під час самостійного виконання перекладу фахових текстів.

Теоретичний матеріал.

Тема: «Психосоматика».

IV. Роботи, які виконуються на практичному занятті.

№ з/п	Питання	Джерело інформації
1.	Перевірка вихідного рівня знань.	Професійна англійська мова для медичних психологів: Підручник для студентів другого курсу медичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «Медична психологія» / Н. М. Соловйова, Н. І. Войткович, О. М. Рак та ін. - Чернівці, 2014. - 304 с. Впр.6-8, с.152-153
2.	Опрацювання нового лексичного матеріалу.	Підручник, впр.9, 10, с. 154
3.	Читання та переклад тексту «Somatoform Disorders»	Підручник, Текст С, с.157-158
4.	Виконання вправ з метою набуття необхідних компетентностей.	Підручник, впр.1-3, с.155

V. Завдання для самопідготовки.

1. Повторити лексичний матеріал по темі «Психосоматика» (Впр.1-3, с.146-147).
2. Опрацювати Текст В, с.157 (читати, перекладати, виконати завдання до тексту).

Практичне заняття № 3

I. Тема: Психотерапія.

II. Актуальність теми. Тема має важливе навчальне та професійне значення для майбутніх лікарів, оскільки закладає основи знань про базові лексичні та граматичні аспекти іноземної мови, а також з медичної термінології з перспективою їх подальшого використання у професійній діяльності; формує вміння застосовувати отримані знання у професійній підготовці та подальшій професійній діяльності; готує студентів до складання іспиту з англійської мови професійного спрямування відповідно до Порядку здійснення єдиного державного кваліфікаційного іспиту для здобувачів ступеня вищої освіти магістр.

III. Цілі навчання:

- інтерпретувати зміст загальнонаукової літератури іноземною мовою
- демонструвати вміння спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формах
- розвивати комунікативні навички культурологічного характеру
- розвивати лінгвістичні та морально-етичні аспекти консультування пацієнтів іноземною мовою

Студент повинен знати:

- базові лексико-семантичні структури іноземної мови;
- правила словотвору;
- терміни та терміноелементи греко-латинського походження;
- базову медичну термінологію, що стосується теми «Психотерапія»;
- практичні граматичні аспекти іноземної мови по темі «Психотерапія».

Студент повинен вміти:

- диференціювати і аналізувати терміни і терміноелементи греко-латинського походження;
- реалізувати засвоєний лексико-граматичний матеріал у формі усних та письмових повідомлень;
- застосовувати загальну і наукову лексику при виконанні когнітивних завдань;
- розпізнавати та аналізувати лексичні структури та їх взаємозв'язок з семантичними особливостями тексту;
- демонструвати знання термінології фундаментальних медичних дисциплін на заняттях з іноземної мови;
- проявляти емпатію під час медичної консультації
- відтворювати в усній та письмовій формах термінологію, що стосується теми «Психотерапія»;

- здійснювати двосторонній усний та/або письмовий переклад фахових текстів за темою «Психотерапія»;
- демонструвати навички аналітичного і пошукового читання;
- використовувати рекомендовані словники та інформаційні ресурси під час самостійного виконання перекладу фахових текстів.

Теоретичний матеріал.

Тема: «Психотерапія».

IV. Роботи, які виконуються на практичному занятті.

№ з/п	Питання	Джерело інформації
	Перевірка вихідного рівня знань.	Професійна англійська мова для медичних психологів: Підручник для студентів другого курсу медичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «Медична психологія» / Н. М. Соловйова, Н. І. Войткович, О. М. Рак та ін. - Чернівці, 2014. - 304 с. Текст В, с.157
	Опрацювання нового лексичного матеріалу.	Підручник, впр.1-3, с.186-187
	Читання та переклад т	Підручник, Text А, с.148-149
	Виконання вправ з метою набуття необхідних компетентностей.	Підручник, Впр.1-5, с.189-191

V. Завдання для самопідготовки.

1. Вивчити лексичний матеріал по темі «Психотерапія» (Впр.1-2, с.186-187).
2. Виконати впр.6-9 с.152-153

Практичне заняття № 4

I. Тема: Темперамент.

II. Актуальність теми. Тема має важливе навчальне та професійне значення для майбутніх лікарів, оскільки закладає основи знань про базові лексичні та граматичні аспекти іноземної мови, а також з медичної термінології з перспективою їх подальшого використання у професійній діяльності; формує вміння застосовувати отримані знання у професійній підготовці та подальшій професійній діяльності; готує студентів до складання іспиту з англійської мови

професійного спрямування відповідно до Порядку здійснення єдиного державного кваліфікаційного іспиту для здобувачів ступеня вищої освіти магістр.

III. Цілі навчання:

- інтерпретувати зміст загальнонаукової літератури іноземною мовою
- демонструвати вміння спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формах
- розвивати комунікативні навички культурологічного характеру
- розвивати лінгвістичні та морально-етичні аспекти консультування пацієнтів іноземною мовою

Студент повинен знати:

- базові лексико-семантичні структури іноземної мови;
- правила словотвору;
- терміни та терміноелементи греко-латинського походження;
- базову медичну термінологію, що стосується теми «Темперамент»;
- практичні граматичні аспекти іноземної мови по темі «Темперамент».

Студент повинен вміти:

- диференціювати і аналізувати терміни і терміноелементи греко-латинського походження;
- реалізувати засвоєний лексико-граматичний матеріал у формі усних та письмових повідомлень;
- застосовувати загальну і наукову лексику при виконанні когнітивних завдань;
- розпізнавати та аналізувати лексичні структури та їх взаємозв'язок з семантичними особливостями тексту;
- демонструвати знання термінології фундаментальних медичних дисциплін на заняттях з іноземної мови;
- проявляти емпатію під час медичної консультації
- відтворювати в усній та письмовій формах термінологію, що стосується теми «Темперамент»;
- здійснювати двосторонній усний та/або письмовий переклад фахових текстів за темою «Темперамент»;
- демонструвати навички аналітичного і пошукового читання;
- використовувати рекомендовані словники та інформаційні ресурси під час самостійного виконання перекладу фахових текстів.

Теоретичний матеріал.

Тема: «Темперамент».

IV. Роботи, які виконуються на практичному занятті.

№ з/п	Питання	Джерело інформації
	Перевірка вихідного рівня знань.	Професійна англійська мова для медичних психологів: Підручник для студентів другого курсу медичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «Медична психологія» / Н. М. Соловйова, Н. І. Войткович, О. М. Рак та ін. - Чернівці, 2014. - 304 с. Впр.6-9, с.191-193
	Опрацювання нового лексичного матеріалу.	Головач Л. М. English for Specific Purposes: Psychology in Use. Part II : навчальний посібник з англійської мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «Психологія». — Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. — 120 с. Ст. 29,
	Читання та переклад т	Ст.30-33
	Виконання вправ з метою набуття необхідних компетентностей.	впр. 3-7 ст.34-36

V. Завдання для самопідготовки.

1. Вивчити лексичний матеріал по темі «Темперамент», впр.6,7,8, с.36.
2. Виконати впр8 ,с.39.

Практичне заняття № 5

I. Тема: Темперамент.

II. Актуальність теми. Тема має важливе навчальне та професійне значення для майбутніх лікарів, оскільки закладає основи знань про базові лексичні та граматичні аспекти іноземної мови, а також з медичної термінології з перспективою їх подальшого використання у професійній діяльності; формує вміння застосовувати отримані знання у професійній підготовці та подальшій професійній діяльності; готує студентів до складання іспиту з англійської мови професійного спрямування відповідно до Порядку здійснення єдиного державного кваліфікаційного іспиту для здобувачів ступеня вищої освіти магістр.

III. Цілі навчання:

- інтерпретувати зміст загальнонаукової літератури іноземною мовою
- демонструвати вміння спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формах
- розвивати комунікативні навички культурологічного характеру
- розвивати лінгвістичні та морально-етичні аспекти консультування пацієнтів іноземною мовою

Студент повинен знати:

- базові лексико-семантичні структури іноземної мови;
- правила словотвору;
- терміни та терміноелементи греко-латинського походження;
- базову медичну термінологію, що стосується теми «Темперамент»;
- практичні граматичні аспекти іноземної мови по темі «Темперамент».

Студент повинен вміти:

- диференціювати і аналізувати терміни і терміноелементи греко-латинського походження;
- реалізувати засвоєний лексико-граматичний матеріал у формі усних та письмових повідомлень;
- застосовувати загальну і наукову лексику при виконанні когнітивних завдань;
- розпізнавати та аналізувати лексичні структури та їх взаємозв'язок з семантичними особливостями тексту;
- демонструвати знання термінології фундаментальних медичних дисциплін на заняттях з іноземної мови;
- проявляти емпатію під час медичної консультації
- відтворювати в усній та письмовій формах термінологію, що стосується теми «Темперамент»;
- здійснювати двосторонній усний та/або письмовий переклад фахових текстів за темою «Темперамент»;
- демонструвати навички аналітичного і пошукового читання;
- використовувати рекомендовані словники та інформаційні ресурси під час самостійного виконання перекладу фахових текстів.

Теоретичний матеріал.

Тема: «Темперамент».

IV. Роботи, які виконуються на практичному занятті.

№ з/п	Питання	Джерело інформації
	Перевірка вихідного рівня знань.	Головач Л. М. English for Specific Purposes: Psychology in Use. Part II : навчальний

		посібник з англійської мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «Психологія». — Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. — 120 с. Вивчений лексичний матеріал по темі «Темперамент», впр.6,7,8, с.36. Виконані впр 8 ,с.39.
	Опрацювання нового лексичного матеріалу.	Впр.9,10,11 с.37
	Читання та переклад т	Методичні матеріали, с.28-29
	Виконання вправ з метою набуття необхідних компетентностей.	Впр. 2,3,4 с.39

V. Завдання для самопідготовки.

1. Повторити лексичний матеріал по темі «Темперамент»
2. Переказувати текст «Темперамент»

Практичне заняття № 6

I. Тема: Спадковість та генетика.

II. Актуальність теми. Тема має важливе навчальне та професійне значення для майбутніх лікарів, оскільки закладає основи знань про базові лексичні та граматичні аспекти іноземної мови, а також з медичної термінології з перспективою їх подальшого використання у професійній діяльності; формує вміння застосовувати отримані знання у професійній підготовці та подальшій професійній діяльності; готує студентів до складання іспиту з англійської мови професійного спрямування відповідно до Порядку здійснення єдиного державного кваліфікаційного іспиту для здобувачів ступеня вищої освіти магістр.

III. Цілі навчання:

- інтерпретувати зміст загальнонаукової літератури іноземною мовою
- демонструвати вміння спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формах
- розвивати комунікативні навички культурологічного характеру
- розвивати лінгвістичні та морально-етичні аспекти консультування пацієнтів іноземною мовою

Студент повинен знати:

- базові лексико-семантичні структури іноземної мови;
- правила словотвору;
- терміни та терміноелементи греко-латинського походження;
- базову медичну термінологію, що стосується теми «Спадковість та генетика»;
- практичні граматичні аспекти іноземної мови по темі «Спадковість та генетика».

Студент повинен вміти:

- диференціювати і аналізувати терміни і терміноелементи греко-латинського походження;
- реалізувати засвоєний лексико-граматичний матеріал у формі усних та письмових повідомлень;
- застосовувати загальну і наукову лексику при виконанні когнітивних завдань;
- розпізнавати та аналізувати лексичні структури та їх взаємозв'язок з семантичними особливостями тексту;
- демонструвати знання термінології фундаментальних медичних дисциплін на заняттях з іноземної мови;
- проявляти емпатію під час медичної консультації
- відтворювати в усній та письмовій формах термінологію, що стосується теми «Спадковість та генетика»;
- здійснювати двосторонній усний та/або письмовий переклад фахових текстів за темою «Спадковість та генетика»;
- демонструвати навички аналітичного і пошукового читання;
- використовувати рекомендовані словники та інформаційні ресурси під час самостійного виконання перекладу фахових текстів;

Теоретичний матеріал.

Тема: «Спадковість та генетика».

IV. Роботи, які виконуються на практичному занятті.

№ з/п	Питання	Джерело інформації
	Перевірка вихідного рівня знань.	Дудікова Л.В., Кондратюк А.Л., Остраус Ю.М., Костюк М.І., Збірник розмовних тем з англійської мови для студентів медичного університету спеціальності 225 «Медична психологія» 2024/ Вінниця : ТОВ «Ніланд-ЛТД», 2024. С.33

Genetics and Mental Health

Genetics is the branch of biology that studies genes, heredity, and variation in living organisms. Genes are basic units of heredity that carry biological information from parents to their children. They are made of deoxyribonucleic acid (DNA) and are located on chromosomes inside the cells of the human body. Each person usually inherits two copies of most genes, one from the mother and one from the father, which together influence physical traits, personality features, and health conditions.

Mental health is influenced by a complex interaction of genetic and environmental factors. Research shows that some mental disorders, including depression, schizophrenia, bipolar disorder, anxiety disorders, and autism spectrum disorders, tend to occur more frequently in certain families. This family pattern suggests a genetic component; however, it does not mean that a person will definitely develop a mental disorder if it is present in their family history. Instead, genes may increase a person's vulnerability or risk of developing particular mental health conditions.

Environmental factors also play a crucial role in mental health. Stressful life events, childhood experiences, trauma, family relationships, education, and social environment can strongly affect psychological well-being. These factors can influence how genes are expressed, turning certain genetic tendencies on or off. This process is known as gene–environment interaction and is often discussed within the “nature versus nurture” debate. Contemporary psychology emphasizes that neither genetics nor environment works alone; rather, mental health is shaped by their continuous interaction.

Genetic research provides valuable insights for psychologists by helping them understand the biological foundations of behavior, emotions, and mental disorders. Advances in genetics contribute to early diagnosis, prevention strategies, and the development of personalized treatment approaches tailored to individual needs. At the same time, genetic testing in mental health raises important ethical issues, including confidentiality, possible discrimination, and the psychological impact of genetic information on patients and their families. Therefore, psychologists must combine scientific knowledge with ethical responsibility when using genetic data in professional practice.

Exercise 1. True / False

Decide whether the statements are **True (T)** or **False (F)**.

1. Genes are made of DNA and are located on chromosomes.
2. Mental disorders are caused only by genetic factors.
3. Family history may increase the risk of mental health conditions.
4. Environmental factors do not influence gene expression.

Exercise 2. Multiple Choice

Choose the correct answer.

1. Genes are inherited:
  - a) only from the mother

- b) only from the father
  - c) from both parents
2. The term “nature versus nurture” refers to:
- a) the conflict between science and ethics
  - b) the interaction between genetics and environment
  - c) different types of mental disorders
3. Genetic research in psychology helps to:
- a) replace psychotherapy
  - b) support early diagnosis and personalized treatment
  - c) eliminate environmental factors

Exercise 3. Match the terms with their definitions

Match the terms from the text with the correct definitions.

Term	Definition
1. Heredity	a) Moral principles in professional practice
2. Gene–environment interaction	b) The influence of genes and life conditions on mental health
3. Genetic testing	c) The process of passing traits from parents to children
4. Ethics	d) Medical analysis used to identify genetic information

Exercise 4. Discussion / Speaking

Work in pairs or small groups. Discuss the questions.

1. Why is it important for psychologists to understand genetic factors in mental health?
2. Should genetic testing be used in psychological practice? Why or why not?
3. How can environmental factors reduce or increase genetic risks?

V. Завдання для самопідготовки.

1. Вивчити лексичний матеріал по темі «Спадковість та генетика».
2. Виконати впр. 4

Практичне заняття № 7

I. Тема: Спадковість та генетика.

II. Актуальність теми. Дана тема має важливе навчальне та професійне значення для майбутніх лікарів, оскільки закладає основи знань про базові лексичні та граматичні аспекти іноземної мови, а також з медичної термінології з перспективою їх подальшого використання у професійній діяльності; формує вміння застосовувати отримані знання у професійній підготовці та подальшій

професійній діяльності; готує студентів до складання іспиту з англійської мови професійного спрямування відповідно до Порядку здійснення єдиного державного кваліфікаційного іспиту для здобувачів ступеня вищої освіти магістр.

III. Цілі навчання:

- інтерпретувати зміст загальнонаукової літератури іноземною мовою
- демонструвати вміння спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формах
- розвивати комунікативні навички культурологічного характеру
- розвивати лінгвістичні та морально-етичні аспекти консультування пацієнтів іноземною мовою

Студент повинен знати:

- базові лексико-семантичні структури іноземної мови;
- правила словотвору;
- терміни та терміноелементи греко-латинського походження;
- базову медичну термінологію, що стосується теми «Спадковість та генетика.»;
- практичні граматичні аспекти іноземної мови по темі «Спадковість та генетика.».

Студент повинен вміти:

- диференціювати і аналізувати терміни і терміноелементи греко-латинського походження;
- реалізувати засвоєний лексико-граматичний матеріал у формі усних та письмових повідомлень;
- застосовувати загальну і наукову лексику при виконанні когнітивних завдань;
- розпізнавати та аналізувати лексичні структури та їх взаємозв'язок з семантичними особливостями тексту;
- демонструвати знання термінології фундаментальних медичних дисциплін на заняттях з іноземної мови;
- проявляти емпатію під час медичної консультації
- відтворювати в усній та письмовій формах термінологію, що стосується теми «Спадковість та генетика.»;
- здійснювати двосторонній усний та/або письмовий переклад фахових текстів за темою «Спадковість та генетика.»;
- демонструвати навички аналітичного і пошукового читання;
- використовувати рекомендовані словники та інформаційні ресурси під час самостійного виконання перекладу фахових текстів

Теоретичний матеріал.

Тема: «Спадковість та генетика».

IV. Роботи, які виконуються на практичному занятті.

№ з/п	Питання	Джерело інформації
	Перевірка вихідного рівня знань.	Дудікова Л.В., Кондратюк А.Л., Остраус Ю.М., Костюк М.І., Збірник розмовних тем з англійської мови для студентів медичного університету спеціальності 225 «Медична психологія» 2024/ Вінниця : ТОВ «Ніланд-ЛТД», 2024. С.33
	Опрацювання нового лексичного матеріалу.	впр.1, с. 30
	Читання та переклад тексту	Методичні матеріали, Текст, с.30,31
	Виконання вправ з метою набуття необхідних компетентностей.	Відповіді на запитання ст.31

V. Завдання для самопідготовки.

1. Повторити лексичний матеріал по темі «Спадковість та генетика»
2. Переказувати текст «Спадковість та генетика»

Практичне заняття № 8

I. Тема: Свідомість.

II. Актуальність теми. Дана тема має важливе навчальне та професійне значення для майбутніх лікарів, оскільки закладає основи знань про базові лексичні та граматичні аспекти іноземної мови, а також з медичної термінології з перспективою їх подальшого використання у професійній діяльності; формує вміння застосовувати отримані знання у професійній підготовці та подальшій професійній діяльності; готує студентів до складання іспиту з англійської мови професійного спрямування відповідно до Порядку здійснення єдиного державного кваліфікаційного іспиту для здобувачів ступеня вищої освіти магістр.

III. Цілі навчання:

- інтерпретувати зміст загальнонаукової літератури іноземною мовою
- демонструвати вміння спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формах
- розвивати комунікативні навички культурологічного характеру
- розвивати лінгвістичні та морально-етичні аспекти консультування пацієнтів іноземною мовою

Студент повинен знати:

- базові лексико-семантичні структури іноземної мови;
- правила словотвору;
- терміни та терміноелементи греко-латинського походження;
- базову медичну термінологію, що стосується теми «Свідомість»;
- практичні граматичні аспекти іноземної мови по темі «Свідомість».

Студент повинен вміти:

- диференціювати і аналізувати терміни і терміноелементи греко-латинського походження;
- реалізувати засвоєний лексико-граматичний матеріал у формі усних та письмових повідомлень;
- застосовувати загальну і наукову лексику при виконанні когнітивних завдань;
- розпізнавати та аналізувати лексичні структури та їх взаємозв'язок з семантичними особливостями тексту;
- демонструвати знання термінології фундаментальних медичних дисциплін на заняттях з іноземної мови;
- проявляти емпатію під час медичної консультації
- відтворювати в усній та письмовій формах термінологію, що стосується теми «Свідомість»;
- здійснювати двосторонній усний та/або письмовий переклад фахових текстів за темою «Свідомість»;
- демонструвати навички аналітичного і пошукового читання;
- використовувати рекомендовані словники та інформаційні ресурси під час самостійного виконання перекладу фахових текстів.

Теоретичний матеріал.

Тема: «Свідомість».

IV. Роботи, які виконуються на практичному занятті.

№ з/п	Питання	Джерело інформації
	Перевірка вихідного рівня знань.	Кузьо Л. І. English for Specific Purposes: Psychology in Use. Part I : навчальний посібник. — Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. — 88 с. — ISBN 978-617-511-250-2. С.18
	Опрацювання нового лексичного матеріалу.	Впр.1, с.18
	Читання та переклад тексту «Свідомість»	Текст, с.19-20

Виконання вправ з метою набуття необхідних компетентностей.	Впр.3, 4, 5, с.20,21
---	----------------------

V. Завдання для самопідготовки.

1. Повторити лексичний матеріал по темі «Свідомість»
2. Виконати впр.6, 7, 9. с.22 -23

Практичне заняття № 9

I. Тема: Диференційований залік.

II. Актуальність теми. Диференційований залік дає можливість перевірити рівень засвоєння матеріалу з навчальної дисципліни «Англійська мова (за професійним спрямуванням)».

III. Цілі навчання:

- перевірити рівень засвоєння матеріалу з навчальної дисципліни «Англійська мова (за професійним спрямуванням)» зі спеціальності «Медична психологія»;
- перевірити уміння студента спілкуватися англійською мовою в усній формі по вивчених темах;
- перевірити рівень готовності студента використовувати вивчений лексичний і граматичний матеріал у професійному спілкуванні.

Студент повинен знати:

- базові лексико-семантичні структури англійської мови;
- правила словотвору;
- терміни та терміноелементи греко-латинського походження;
- базову медичну термінологію, що стосується передбачених планом тем.

Студент повинен вміти:

- диференціювати і аналізувати терміни і терміноелементи греко-латинського походження;
- реалізувати засвоєний лексико-граматичний матеріал у формі усних та письмових повідомлень;
- розпізнавати та аналізувати лексичні структури та їх взаємозв'язок з семантичними особливостями тексту;
- демонструвати знання термінології фундаментальних медичних дисциплін на заняттях з англійської мови;
- відтворювати в усній та письмовій формі термінологію, що стосується передбачених планом тем.

Студенти повинні демонструвати:

- знання базової медичної термінології, пов'язаної із зазначеними темами;
- вміння відповідати на запитання, використовуючи відповідний лексико-граматичний матеріал;
- навички ведення усної співбесіди за професійною тематикою;
- здатність перекладати та інтерпретувати медичні тексти англійською мовою.

IV. Теоретичний матеріал.

Афективні розлади:

- Причини розвитку розладів настрою у людей різного віку.
- Основна термінологія: affective disorder, bipolar, mood, hopelessness, impulsiveness та ін. (див. Додаток 1)

Тривожні розлади:

- Типи тривожних розладів та методи психологічної допомоги .
- Основна термінологія: anxiety, nervousness, phobia, fear, stress та ін. (див. Додаток 1)

Розумова відсталість:

- Причини розумової відсталості та способи психологічного супроводу пацієнтів з розумовою відсталістю.
- Основна термінологія: intellectual disability, self-care skills, social functioning, learning difficulties та ін. (див. Додаток 1)

Психосоматика:

- Поширені психосоматичні розлади та труднощі їх діагностики.
- Основна термінологія: psychosomatic, depression, distress, insomnia, psychotherapy та ін. (див. Додаток 1)

Темперамент:

- Типи темпераменту та їх основні характеристики.
- Основна термінологія: sanguine, choleric, melancholic, phlegmatic, behaviour та ін. (див. Додаток 1)

Спадковість та генетика:

- Вплив генетичних факторів на розвиток психічних порушень.
- Основна термінологія: heredity, genetics, chromosome, gene, offspring та ін. (див. Додаток 1)

V. Рекомендації з підготовки до диференційованого заліку.

1. Перевірка володіння лексичним матеріалом:

- Вивчіть базові терміни та їхні визначення для кожної теми. Використовуйте посібник «Збірник розмовних тем з англійської мови для студентів медичного університету спеціальності 225 «Медична психологія» та інші рекомендовані словники та підручники (див. Розділ «Література»).
- Практикуйте переклад речень і текстів за темами, зазначеними вище.

2. Відповіді на запитання:

- Практикуйте відповіді на типові запитання в усній формі, дотримуючись правильного лексико-граматичного оформлення. (див. Додаток 2)

3. Усна співбесіда:

- Розвивайте навички ведення діалогів та монологів на професійні теми.
- Практикуйте опис афективних, тривожних, психосоматичних розладів, їх основних симптомів та методів лікування.
- Практикуйте опис 4 типів темпераменту та їх основних характеристик, використовуючи рекомендовані ресурси.
- Будьте готові описати вплив генетичних факторів на розвиток психічних порушень.

VI. Завдання для самостійної підготовки до диференційованого заліку:

1. Вивчіть перелік основних термінів із кожної теми.
2. Практикуйте переклад медичних текстів із використанням рекомендованих джерел.
3. Підготуйте відповіді на прикладові питання за кожною темою.
4. Проведіть самостійний тренінг з усної співбесіди за темами.

Рекомендована література

Основна

1. Професійна англійська мова для медичних психологів: Підручник для студентів другого курсу медичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «Медична психологія» / Н. М. Соловійова, Н.І. Войткович, О. М. Рак та ін. - Чернівці, 2014. - 304 с.
2. Кузьо Л. І. English for Specific Purposes: Psychology in Use. Part I : навчальний посібник. — Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. — 88 с. — ISBN 978-617-511-250-2.
<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2324/1/%d0%9a%d1%83%d0%b7%d1%8c%d0%be%20%d0%b0%d0%bd%d0%b3%d0%bb%d1%96%d0%b9%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b0%20%d0%bc%d0%be%d0%b2%d0%b0%20%d0%bf%d1%81%d0%b8%d1%85%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b3%d1%96%d1%8f.pdf>
3. Головач Л. М. English for Specific Purposes: Psychology in Use. Part II : навчальний посібник з англійської мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «Психологія». — Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. — 120 с.
<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2664/1/%d0%93%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b2%d0%b0%d1%87%20Psychology%20in%20Use%20Part%2020ISBN.pdf>
4. А.Є. Гудзь. Новий англо-український україно-англійський медичний словник: понад 25000 термінів / За редакцією А.І. Шевченка, В.І. Шматка, В.В. Лося. – К.: Арій, 2020, -480с.

5. М. Зубков, В. Мюллер, Сучасний англо-український та українсько-англійський словник, - Х. : ВД «Школа», 2005. – 768 с.
6. Дудікова Л.В., Кондратюк А.Л., Остраус Ю.М., Костюк М.І., Збірник розмовних тем з англійської мови для студентів медичного університету спеціальності 225 «Медична психологія» 2024/ Вінниця : ТОВ «Ніланд-ЛТД», 2024. С.33

Додаткова

1. Аврахова Л. Я., Паламаренко І. О, Яхно Т. В. Англійська мова для студентів-медиків : підручник. Четверте видання, виправлене. Київ : ВСВ «Медицина», 2018. 448 с.
2. Harvey Marcovitch. Black's Student Medical Dictionary. Third Edition. ISBN:9781472975904. 2019. 784p.
3. Julie McDowell. Encyclopedia of Human Body Systems. Greenwood. An imprint of ABC-CLIO LLC, Santa Barbara, California; Denver, Colorado; Oxford, England, 2011. 667p.
4. Kevin Young and others. Human physiology. Wikibooks.org. 2013. 523 p. URL: https://en.wikibooks.org/wiki/Human_Physiology
5. Human diseases and conditions. Second edition / Project editor : Miranda Herbert Ferrara. 2010. 2011 p.
6. McDowell, J. Encyclopedia of human body systems. Santa Barbara : Greenwood. 2010. 752 p.
7. Бенюмович М .С., Ривкін В. А. Новий англо-український медичний словник. Київ : Арій, 2007.
8. Великий англо-український словник / за ред. Є. Гороть. Харків : Ранок, 2011.

Інформаційні ресурси

1. Сайт кафедри <https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-іноземних-мов>
2. Сайт бібліотеки ВНМУ <http://library.vnmu.edu.ua>
3. Oxford Learner's Dictionaries <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>
4. Cambridge Dictionary <https://dictionary.cambridge.org>
5. Merriam-Webster Dictionary <https://www.merriam-webster.com>
6. Medical Dictionary <https://medical-dictionary.thefreedictionary.com>
7. British Council <https://learnenglish.britishcouncil.org>
8. Perfect English Grammar <https://www.perfect-english-grammar.com>
9. The New England Journal of Medicine <https://www.nejm.org>
10. Medical encyclopedia <https://medlineplus.gov/encyclopedia.html>

ДОДАТОК 1

Перелік основних термінів

Affect	[ə'fekt]	вражати, впливати
Anger	[ˈæŋɡə(r)]	злість
behaviour	[bi'heɪvjə(r)]	поведінка
common	[ˈkɒmən]	поширений
condition	[kən'dɪʃn]	стан
disorder	[dɪs'ɔ:də(r)]	розлад
affective ~	[ə'fektɪv] ~	афективний ~
bipolar ~	[baɪ'pɒlə(r)] ~	біполярний ~
mood ~	[mu:d] ~	~ настрою
mental ~	[ˈmentl] ~	психічний ~
decrease	[dɪ'kri:s]	зменшувати(ся)
extreme	[ɪk'stri:m]	надмірний, екстремальний
Feeling	[ˈfi:lɪŋ]	відчуття, почуття
Genetic	[dʒə'netɪk]	генетичний
hopelessness	[ˈhəʊpləsnəs]	безнадійність, безвихідь
Impact	[ˈɪmpækt]	впливати
impulsiveness	[ɪm'pʌlsɪvnəs]	імпульсивність
Involve	[ɪn'vɒlv]	включати, залучати
irritability	[ˌɪrɪtə'bɪləti]	роздратування
Manic	[ˈmænɪk]	маніакальний
persistent	[pə'sɪstənt]	тривалий
psychotherapy	[ˌsaɪkəʊ'θerəpi]	психотерапія
Receive	[rɪ'si:v]	отримувати
Sadness	[ˈsædnəs]	сум
Shift	[ʃɪft]	зміна
Suicide	[ˈsu:ɪsaɪd]	самогубство
thoughts	[θɔ:ts]	думки
Anxiety	[æŋ'zaɪəti]	занепокоєння, тривога, тривожність
attention	[ə'tenʃn]	увага
chemical	[ˈkemɪkl]	хімічний
cope with	[kəʊp wɪð]	впоратися
dangerous	[ˈdeɪndʒərəs]	небезпечний
diabetes	[ˌdaɪə'bi:tɪz]	діабет
excessive	[ɪk'sesɪv]	надмірний
experience	[ɪk'spɪəriəns]	відчувати, зазнавати
Fear	[fiə(r)]	страх
Focus	[ˈfəʊkəs]	сфокусуватися
heredity	[hə'redəti]	спадковість
improve	[ɪm'pru:v]	покращити
interfere	[ˌɪntə'fiə(r)]	перешкоджати

job performance	[dʒɒb pə'fɔ:məns]	продуктивність праці
make decision	[meɪk dɪ'sɪʒn]	приймати рішення
Mild	[maɪld]	помірний, незначний
nervousness	['nɜ:vəsnes]	нервозність, знервованість
Occur	[ə'kɜ:(r)]	виникати
Phobias	['fəubiə]	страх, фобія
Quality	['kwɒləti]	якість
Rapidly	['ræpɪdli]	швидко
relationship	[ri'leiʃnʃɪp]	стосунки, взаємовідносини
sweating	[swetɪŋ]	потіння
trembling	['tremblɪŋ]	тремтіння
Worry	['wɒri]	хвилюватися
abstract thinking	['æbstrækt 'θɪŋkɪŋ]	абстрактне мислення
Appear	[ə'piə(r)]	з'являтися
assistance	[ə'sɪstəns]	допомога
childhood	['tʃaɪldhʊd]	дитинство
Cure	[kjʊə(r)]	лікування, лікувати
disability	[,dɪsə'biləti]	інвалідність, вада, порушення
due to	[dju: tə]	внаслідок
Exact	[ɪg'zækt]	точний, чіткий
experience	[ɪk'spiəriəns]	досвід
follow instructions	['fɒləʊɪŋ]	дотримуватися інструкцій
influence	['ɪnfluəns]	вплив, впливати
Injury	['ɪndʒəri]	ушкодження
intellectual	[,ɪntə'lektʃuəl]	розумовий
judgment	['dʒʌdʒmənt]	судження
Lifelong	['laɪflɒŋ]	протягом усього життя
manage	['mænɪdʒ]	розпоряджатися
Perform	[pə'fɔ:m]	виконувати
physical	['fɪzɪkl]	фізичний
skills	[skɪlz]	вміння, навички, здібності
self-care ~	[,self 'keə(r)] ~	~ самообслуговування
academic ~	[,ækə'demɪk] ~	освітні ~
Society	[sə'saɪəti]	суспільство
Solve	[sɒlv]	вирішувати
take care of	[teɪk keə(r)]	піклуватися
Trouble	['trʌbl]	проблема
Vary	['veəri]	різнитися
Ache	[eɪk]	біль
head ~	[hed] ~	головний біль
stomach ~	['stʌmək] ~	біль у животі
Affect	[ə'fekt]	вразати
Anxiety	[æŋ'zaɪəti]	тривога

behavioural therapy	[biˌheɪvjərəl ˈθerəpi]	поведінкова терапія
elevated	[ˈelɪveɪtɪd]	підвищений
experience	[ɪkˈspɪəriəns]	досвід
explanation	[ˌɛkspləˈneɪʃn]	пояснення
cardiovascular	[ˌkɑːdiəʊˈvæskjələ(r)]	серцево-судинний
common	[ˈkɒmən]	поширений
depression	[diˈpreʃn]	депресія
Distress	[diˈstres]	горе, страждання
due to	[djuː tə]	через, завдяки
gastrointestinal	[ˌgæstrəʊɪnˈtestɪnl]	шлунково-кишковий
Illness	[ˈɪlnəs]	захворювання
increase	[ɪnˈkriːs]	підвищуватися
insomnia	[ɪnˈsɒmniə]	безсоння
lead to	[liːd tə]	призводити до
Occur	[əˈkɜː(r)]	відбуватися, виникати
medication	[ˌmediˈkeɪʃn]	лікарський препарат
Pain	[peɪn]	біль
chest ~	[tʃest] ~	біль у грудях
muscle ~	[ˈmʌsl] ~	м'язовий біль
psychological	[ˌsaɪkəˈlɒdʒɪkl]	психологічний
psychosomatic	[ˌsaɪkəʊsəˈmætɪk]	психосоматичний
psychotherapy	[saɪkəʊˈθerəpi]	психотерапія
Require	[rɪˈkwaɪə(r)]	вимагати, потребувати
Severe	[sɪˈvɪə(r)]	серйозний, важкий
Mental	[ˈmentl]	психічний
respiratory	[rəˈspɪrətəri], [ˈrespərətəri]	дихальний
Report	[rɪˈpɔːt]	повідомляти
Worsen	[ˈwɜːsn]	погіршуватися, загострюватися
ambitious	[æmˈbɪʃəs]	амбітний
Ancient	[ˈeɪnʃənt]	стародавній
Anger	[ˈæŋɡə(r)]	гніватися
behaviour	[biˈheɪvjə(r)]	поведінка
Blend	[blend]	суміш
characteristic	[ˌkærəktəˈrɪstɪk]	риси
Choleric	[ˈkɒlərɪk], [kɒˈlerɪk]	холерик
creative	[kriˈeɪtɪv]	творчий
energetic	[ˌenəˈdʒetɪk]	енергійний
hardworking	[ˌhɑːdˈwɜːkɪŋ]	працьовитий
impulsive	[ɪmˈpʌlsɪv]	імпульсивний
independent	[ˌɪndɪˈpendənt]	незалежний
influence	[ˈɪnfluəns]	впливати
Lack	[læk]	відсутність

melancholic	[, melən'kɒlɪk]	меланхолійний
Mood	[mu:d]	настрій
Notice	['nəʊtɪs]	помічати
patient	['peɪʃnt]	терплячий
peaceful	['pi:sfl]	спокійний
perfectionist	[pə'fekʃənɪst]	перфекціоніст
personality	[, pɜ:sə'næləti]	особистість
phlegmatic	[fleg'mætɪk]	флегматичний
Prefer	[prɪ'fɜ:(r)]	віддавати перевагу
Quick	[kwɪk]	швидкий
Reliable	[rɪ'laɪəbl]	надійний
sanguine	['sæŋɡwɪn]	сангвінік
stubborn	['stʌbən]	впертий
talkative	['tɔ:kətɪv]	балакучий
Thinker	['θɪŋkə(r)]	мислитель
unfriendly	[ʌn'frendli]	недружній
Unique	[ju'ni:k]	унікальний
unsympathetic	[, ʌn,sɪmpə'θetɪk]	безсердечний, жорстокий
Ability	[ə'bɪləti]	здатність, вміння
behaviour	[bi'heɪvjə(r)]	поведінка
Bipolar	[, baɪ'pəʊlə(r)]	біполярний
characteristic	[, kærəktə'rɪstɪk]	характерні риси
cognitive	['kɒɡnətɪv]	пізнавальний, когнітивний
chromosome	['krəʊməsəʊm]	хромосома
Culture	['kʌltʃə(r)]	культура
determine	[dɪ'tɜ:mɪn]	визначити
disorder	[dɪs'ɔ:də(r)]	розлад
estimate	['estɪmeɪt]	визначати, підраховувати
experience	[ɪk'spiəriəns]	досвід
Gene	[dʒi:n]	ген
genetics	[dʒə'netɪks]	генетика
geographic	[, dʒi:ə'græfɪk]	географічний
Greatly	['grentli]	значною мірою
height	[haɪt]	зріст
heredity	[hə'redəti]	спадковість
inherit	[ɪn'herɪt]	успадковувати
influence	['ɪnfluəns]	вплив, впливати
intelligence	[ɪn'telɪdʒəns]	інтелект
offspring (<i>pl.</i> offspring)	['ɒfsprɪŋ]	нащадок
quality	['kwɒləti]	якість
schizophrenia	[, skɪtʃə'fri:nɪə]	шизофренія
Strand	[strænd]	ланцюжок
Trait	[treɪt]	риси

upbringing	['ʌpbriŋɪŋ]	виховання
variation	[,veəri'eɪʃn]	різноманітність
Visible	['vɪzəbl]	видимий

а. ДОДАТОК 2

б. Перелік запитань

1. What are affective disorders?
2. What do they impact?
3. What do they cause?
4. What are the most common affective disorders?
5. What is depression?
6. What can depression cause?
7. What is bipolar disorder?
8. What are depressive episodes characterised by?
9. What are manic episodes characterised by?
10. What does treatment of affective disorders usually involve?
11. What is anxiety?
12. What can you say about mild levels of anxiety?
13. What are the symptoms of anxiety disorders?
14. How long can the symptoms last?
15. What can the symptoms interfere with?
16. Who is more often affected?
17. What may anxiety disorders result from?
18. What can anxiety disorders increase the risk for?
19. What is the treatment for an anxiety disorder?
20. Why is psychotherapy used?
21. What is an intellectual disability?
22. Are there any differences in intellectual disability effects?
23. What does intellectual functioning involve?
24. What is practical functioning?
25. What social functioning is?
26. When do the symptoms of intellectual disabilities appear?
27. What are the physical symptoms of intellectual disabilities?
28. What are common symptoms of intellectual disabilities?
29. What do intellectual disabilities develop due to?
30. What is the treatment for intellectual disabilities?
31. What is a psychosomatic disorder?
32. What is it caused or worsened by?
33. When do psychosomatic disorders occur?
34. Who is most commonly affected by the disease?
35. What are the causes of psychosomatic disorder development?
36. What are the common psychosomatic symptoms?
37. What can worsen due to a psychosomatic disorder?
38. Is it easy to diagnose a psychosomatic disorder?
39. Why is it difficult to diagnose a psychosomatic disorder?

40. What does the treatment include?
41. What is temperament?
42. What does temperament influence?
43. What can temperament be used to describe?
44. How many types of temperament are there?
45. How can you characterize a sanguine person?
46. How can you characterize a choleric person?
47. How can you characterize a melancholic person?
48. How can you characterize a phlegmatic person?
49. Does a person fit under a single temperament?
50. What do psychologists study heredity and genetics for?
51. What is heredity?
52. What are genes?
53. How many genes are there in human cells?
54. How can you define genetics?
55. What are many traits determined by?
56. What traits do genes determine?
57. What do genetic disorders mean?
58. What part of personality is determined by genes?
59. What factors influence personality?